

နှလုံးသွေးကြောပိုက်ထည့် စမ်းသပ်ကုသခန်း (Cardiac Catheterization Laboratory)
ဖွင့်ပွဲအခမ်းအနားတွင် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒေါက်တာမြင့်ထွေး ပြောကြားခဲ့သည့်မိန့်ခွန်း
ခုတင်(၁၀၀၀)ပြည်သူ့ဆေးရုံကြီး၊ နေပြည်တော် ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ (၈)ရက်

- ဒီနေ့ဖွင့်ပွဲမှာ အဓိက key players တွေကတော့ ဆေးရုံအုပ်ကြီးနှင့် ရန်ကုန်၊ မန္တလေး၊ မြောက်ဥက္ကလာဆေးရုံကြီးတို့က Cardiologist များဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ စုပေါင်းဆောင်ရွက်မှုရဲ့ အောင်မြင်မှုရလဒ်တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။
- ဆေးရုံအုပ်ကြီးအနေနဲ့ကလည်း အုပ်ချုပ်မှုအပိုင်း၊ စီမံခန့်ခွဲမှုအပိုင်း၊ ဝန်ထမ်းတွေကို လုပ်ပေးတယ်။ Cardiologist တွေအပိုင်းကလည်း သူတို့ရဲ့ကျွမ်းကျင်မှုပိုင်းဆိုင်ရာ ဘယ်လိုလုပ်ရမလဲ၊ ဘယ်လိုစက်တွေ ဝယ်သင့်တယ်ဆိုတာကို သူတို့ပြောတယ်။ ဒါကတော့ Cardiology ဆိုတာ တကယ့်ကို specialized subject ဖြစ်တဲ့အတွက် Cardiologist တွေရဲ့ အကြံဉာဏ်တွေကို ဒီနေရာမှာ ကျွန်တော်တို့က ယူရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ကတော့ policy ပိုင်း၊ strategy ပိုင်း၊ အဲဒါကိုကြည့်ပြီး ဆုံးဖြတ်ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။
- အဲဒီတော့ ဒီမှာ ဒီလိုဟာက အောင်မြင်မယ်/မအောင်မြင်ဘူး၊ ဖြစ်လာမယ်/မဖြစ်လာဘူးဆိုတာက Cardiologist တွေရဲ့ opinion နဲ့ advice တွေကိုမူတည်ပြီး ဆေးရုံအုပ်ကြီးကအစ အားလုံး လုပ်ရပါတယ်။ ရှေ့ဆက်လက်ပြီးတော့လည်း Cardiologist များက ပိုင်းဝန်းပြီး ပိုကောင်းအောင် လုပ်စေချင်ပါတယ်။
- ဒါ့အပြင် ဒီမှာ စက်ကိုတပ်ဆင်ပေးတဲ့ ကုမ္ပဏီကဝန်ထမ်းတွေကလည်း ကျွန်တော် သိရသလောက် စေတနာပါပါနဲ့ တပ်ဆင်ပေးတဲ့အတွက် အားလုံးကိုကျေးဇူးတင်ပါတယ်။ ဆရာတို့အားလုံးသိတဲ့အတိုင်း Cardiac procedure တွေက Catheter ထဲကိုထည့်ပြီး chamber ထဲကို ထပ်ပြီးထည့်မယ်၊ vessel ထဲကို ထပ်ပြီးထည့်မယ်၊ for diagnosis purpose or interventional purpose လုပ်ခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ ဒီမှာထိုင်နေတဲ့သူအားလုံးဟာလည်း ဒါမဖြစ်နိုင်ဘူးဆိုတာ မပြောနိုင်ပါဘူး၊ အသက်ငယ်သော်ငြားလည်း မဖြစ်နိုင်ဘူးဆိုတာမရှိပါဘူး။ ဒါဟာ နှလုံးရောဂါဖြစ်ဖို့ ဘာကြောင့်အရေးကြီးလဲဆိုရင် ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံရဲ့ လူ့မျှော်မှန်း သက်တမ်းက တက်တက်လာပါတယ်။ တစ်နှစ်တစ်နှစ် လူ့သက်တမ်းကရှည်လာရင် အသက်ကြီးတဲ့လူတွေများလာမယ်၊ chance of having the cardiac diseases ပိုများလာတယ်၊ ကင်ဆာဖြစ်သလို ဒါလည်းဖြစ်နိုင်ပါတယ်။

- နောက်တစ်ခုက ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံမှာ အခုဆိုရင် diabetes နဲ့ hypertension ကလည်း များလာပါတယ်။ Diabetes နဲ့ hypertension ကာကွယ်ကုသရေးလုပ်ငန်းကို ဘက်စုံထောင့်စုံမှ အင်ပြည့်အားပြည့် တကယ့်ကို all-out လုပ်ဖို့အတွက်ကို community health clinic စနေပါပြီ၊ အကုန်လုံး glucometer, pressure cuff နဲ့ strip ကအစ အကုန်ပေးပါမယ်။
- ကျွန်တော်ပြီးခဲ့တဲ့ စက်တင်ဘာလအတွင်းက မလေးရှားမှာလုပ်တဲ့ World Cancer Leaders' Summit and World Cancer Congress ကို သွားတက်တဲ့အခါ အမေရိက Direct Relief Fund က CEO နဲ့တွေ့ပါတယ်။ သူတို့က anti-cancer drug တွေပေးမယ်၊ diabetes နဲ့ hypertension အတွက် ဆေးတွေပေးမယ်။ သူတို့က အလွန်ကြီးမားတဲ့ organization တစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။ နှစ်(၇၀)ရှိပါပြီ၊ သူတို့ အလကားပေးတာက အမေရိကန်မှာရှိတဲ့ ဆေးကုမ္ပဏီတွေက ဆေးတွေကို အလကားပေးတာပါ။ ဒီဆေးတွေကို ကမ္ဘာမှာရှိတဲ့ လိုတဲ့နိုင်ငံတွေကို ဖြန့်ပေးတာကို ကျွန်တော်တို့ကမသိဘူး။ အဲဒီ summit ကျမှ သူတို့က လာတွေ့ပြီးတော့ ဆွေးနွေးတယ်၊ စပေးပါမယ်၊ MoU ထိုးပြီးပေးမယ်။ အထူးသဖြင့် anti-cancer drug တွေက အလွန်ဈေးကြီးပါတယ်။ ဒါတွေကိုလည်း အကုန်ပေးပါမယ်၊ ကျွန်တော့်အနေနဲ့ ပြောချင်ကတော့ ဒီဆေးအတွက်ကတော့ စိတ်ချပါ။
- နောက်တစ်ခုက ဒီနှလုံးနှင့်သွေးကြောဟာ ဘာကြောင့်ဖြစ်လဲဆိုရင် ဘဝနေထိုင်မှုပုံစံပြောင်းလဲခြင်း (changing life-style) ကြောင့်ပါ။ ကျွန်တော်တို့မှာ တီဗီကြည့်တာနဲ့၊ ထိုင်ပြီး အလုပ်လုပ်တာကြာတဲ့အခါ မလှုပ်ရှားဘူး၊ မလှုပ်ရှားတဲ့အခါ ရောဂါဖြစ်ဖို့ chance က ပိုများပါတယ်။ နောက်တစ်ချက်က နေပြည်တော်မှာ အသက်ကြီးတဲ့လူတွေ အလွန်များပါတယ်၊ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်တွေ၊ နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲတွေရှိတယ်၊ အငြိမ်းစားတွေရှိတယ်။ ဌာနတွေမှာ ဝန်ထမ်းတွေကလည်း အသက်ကြီးတဲ့လူတွေများတဲ့အတွက် chance of having this cardiac disease, heart attack ရဖို့များတဲ့အတွက် ဒီဟာကို ဒီမှာလုပ်တာဟာ နေပြည်တော်တစ်ခွင်နဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်မှာရှိတဲ့လူတွေအတွက် အများကြီးအကျိုးရှိပါတယ်။
- နောက်တစ်ချက် နေပြည်တော်ဆေးရုံကြီးကို လူတွေတော်တော်ကြိုက်ပါတယ်၊ ဘာကြောင့်ကြိုက်လဲဆိုတော့ ဆေးရုံဝန်ထမ်း၏ ဆက်ဆံရေး၊ clinical acumen ကုသမှုအပိုင်းကို ကြိုက်လို့လာကြတာဖြစ်ပါတယ်၊ မကြိုက်ရင်မလာပါဘူး။ အဝေးကြီးကလာရခြင်း ဖြစ်ပါတယ်၊ ဆက်ပြီးတော့လည်း လာဦးမှာပဲ။ အဲဒီလိုဖြစ်တဲ့အတွက် နေပြည်တော်ဆေးရုံကြီးကိုလည်း ရန်ကုန်ဆေးရုံကြီး၊ မန္တလေးဆေးရုံကြီးတို့နှင့် တန်းတူဖြစ်အောင် ဘယ်လိုလုပ်မလဲ၊ ကောင်းအောင်

ကျွန်တော်တို့က အကုန်လုပ်ပေးပါမယ်။ ရန်ကုန်၊ မန္တလေး၊ နေပြည်တော် အဲဒီ(၃)ခုကို လုပ်မှာ ပါ။ ဒီမှာ Cardiac Catheterization လုပ်ခြင်းဟာ highly justified ဖြစ်ပါတယ်။ လုပ်သင့်ပါတယ်။ လုပ်သင့်တာကို သိတဲ့အခါကျတော့ ၂၀၀၈ ခုနှစ်တည်းကလုပ်တာ ကျွန်တော်တို့ သိရပါတယ်။

- ဒီမှာတစ်ခု စဉ်းစားရမှာက ကျွန်တော့်အနေနဲ့က ဒီ Cardiac Catheterization Laboratory ကို ထောင်တယ်ဆိုရင် ပိုက်ဆံတော်တော်ကုန်ပါတယ်။ ပိုက်ဆံကုန်တယ်ဆိုရင် ကျွန်တော်တို့မှာ ethics ရှိပါတယ်၊ public health ethics, medical ethics ရှိပါတယ်။ Medical ethics ကတော့ ကုသပုံ၊ ကုသနည်းနဲ့ပတ်သက်ပြီးတော့ ကျင့်ဝတ်တွေပါ။ ဒါပေမယ့် public health ethics က အရေးကြီးတာကတော့ ပိုက်ဆံနဲ့ပတ်သက်တဲ့ စီမံခန့်ခွဲမှုပါ။ ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနမှာ ဒေါ်လာ(၁)သန်းရတယ်ဆိုရင် ဒီ(၁)သန်းကို ဘာသုံးမလဲဆိုတာ ကျွန်တော်စဉ်းစားပါတယ်။ ဒီ(၁)သန်းကို တစ်နေရာမှာ မသုံးဘဲနဲ့ နောက်တစ်ခုမှာ သုံးလိုက်လို့ရှိရင် လူဘယ်နှစ်ယောက်ကို ကုသလို့ရလဲ၊ လူဘယ်နှစ်ယောက်ကို ရောဂါရှာဖွေလို့ရမလဲ၊ ဒါပေမယ့် ဒီနေရာမှာ တစ်ခုရှိတာက လူတစ်ယောက်ရဲ့ အသက်တန်ဖိုးကို ခန့်မှန်းရတာက အလွန်ခက်ခဲပါတယ်။ နိုင်ငံခြားမှာလည်း ဒါဟာအကြီးအကျယ် ဆွေးနွေးငြင်းခုံခြင်း (debate) ဖြစ်ပါတယ်။
- ရရှိတဲ့ပိုက်ဆံကို ဘယ်မှာအသုံးပြုမလဲ။ ဥပမာ- MCH မှာ အသုံးပြုမလား၊ Malaria အတွက် သုံးမလား၊ TB အတွက်သုံးမလား၊ အဲဒီလိုစဉ်းစားရပါမယ်။ ဒီပိုက်ဆံကို ဘယ်မှာသုံးမလဲ။ Public health ethics ဆိုတာ အရင်တုန်းကမရှိပါဘူး။ လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်(၂၀)လောက်မှာ စပြီးပေါ်လာတာပါ။ အဲဒီလိုစဉ်းစားတဲ့အခါ ဒီဘတ်ဂျက်တွေကို ခွဲဝေချတဲ့အခါ အမြဲတမ်းအတွင်းဝန်၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်တွေနဲ့ အကုန်လုံးစဉ်းစားရပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ ချပေးတာ မှန်မှသာ လျှင် အကျိုးရှိပါမယ်။ မဟုတ်လို့ရှိရင် သဲထဲရေသွန်သလိုဖြစ်သွားပါမယ်။ မပေးသင့်တဲ့ဟာ ပိုက်ဆံမပေးပါဘူး။ ဒီ Cardiac Cath Lab ကတော့ fully justified ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ပေးသင့်တဲ့ဟာကို ကျွန်တော်တို့ အဘက်ဘက်ကနေ စဉ်းစားတဲ့အခါကျတော့ လုံးဝ justify ဖြစ်ပါတယ်။
- နောက်တစ်ချက်ကတော့ လူတစ်ယောက်၏ အသက်ဆိုတာက အဲဒီလူဟာ မိမိရဲ့ မိသားစုဝင်တွေဖြစ်နေရင် တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်တော့ပါဘူး။ ဒါကိုပဲ ကျွန်တော်တို့က ကြည့်ရပါမယ်။ ဒါကြီးကို ဆောက်ခြင်းသည် we have made the right decision that we are now install and establish the cath lab ဒီမှာလုပ်တာ၊ အဲဒါရှိပါတယ်။

- ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ ရန်ကုန်၊ မန္တလေး၊ မြောက်ဥက္ကလာမှ Cardiologist တွေကို request လုပ်ချင်တာကတော့ ဆက်လက်ပြီးတော့ ပါဝင်ပေးပါ။ Systematically ဘယ်လို plan လုပ်ပြီး တော့ ဘယ်လိုကူညီမလဲ၊ ဒီမှာ စပြီးတည်ထောင်တဲ့အခါကျတော့ လူအင်အားက မပြည့်စုံတာတော့ မဟုတ်ပါဘူး၊ ရှိတော့ရှိတယ်။ ဒါကို ပိုကောင်းအောင် ဘယ်လိုလုပ်ဆိုတာကို ကျွန်တော် ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်(ကုသရေး)နဲ့ တိုင်ပင်ပြီးတော့ training တွေကို ဘယ်လိုဖွင့်မယ်၊ ဘယ်လိုသွားမလဲ၊ ဘယ်လိုလုပ်မလဲ၊ အဲဒီတော့ လုပ်ဖို့အတွက်ကို ဘာလို့လဲ၊ သွားဖို့ လာဖို့ စရိတ်ကအစ အကုန်လုံး အဲဒါတွေကို သေသေချာချာလုပ်ပြီးတော့ framework (၆)လ၊ (၁)နှစ်စာ တစ်ခါတည်း အကြမ်းချပြီး အဲဒီအတိုင်းလုပ်ရင် ဒါတွေက မအောင်မြင်စရာ မရှိပါဘူး။ အခုမှအစပဲဆိုတော့ အောင်မြင်အောင်လုပ်ဖို့ factors တွေက အများကြီးရှိပါတယ်။ အဲဒီ factors တွေကို ဘယ်လိုအားရှိအောင် လုပ်မယ်ဆိုတာက ရန်ကုန်၊ မန္တလေး၊ မြောက်ဥက္ကလာပ တို့မှာရှိတဲ့ senior cardiologist တွေရဲ့ အကြံဉာဏ်တွေ အများကြီးလိုနေပါတယ်။
- နောက်တစ်ချက်က ဒီမှာလုပ်နေတဲ့သူတွေ လက်ထောက်ဆရာဝန်ကအစ၊ သူနာပြုကအစ အားလုံး လိုအပ်တဲ့ equipment တွေ maintenance လုပ်တာကို training ဘယ်လိုပေးမလဲ၊ ပြည်တွင်းမှာ ဘယ်လိုပေးမလဲ၊ ပြည်ပမှာ ဘယ်လိုပေးမလဲ၊ အဲဒါပဲ စဉ်းစားပေးချင်ပါတယ်။
- ဒီနေရာမှာ ကျွန်တော်တို့က သိပ်ပြီးအမှားမခံချင်ပါဘူး၊ life and death situation လုပ်နေရတာဖြစ်ပါတယ်။ Hepatitis ဆိုရင် ဖြစ်တာက ချက်ချင်းကြီးအရေးမကြီးဘူး၊ အခုနေ မှားရင် ကျန်တဲ့ရောဂါတွေက ပြန်ပြင်လို့ရသေးတယ်။ ဒီမှာက တစ်ချက်မှားရင်တစ်ချက် သွားပြီဖြစ်တဲ့ အတွက် တတ်နိုင်သမျှ ကျွန်တော်ဒါမျိုးကို မဖြစ်စေချင်ပါဘူး။
- နောက်တစ်ချက်က ဒီမှာကြည့်လိုက်တဲ့အခါ မြောက်ဥက္ကလာတို့၊ ရန်ကုန်၊ မန္တလေးတို့မှာ နိုင်ငံခြားကအဖွဲ့တွေ ခဏခဏလာပြီး လုပ်ကြပါတယ်။ စင်္ကာပူကလာလိုက်၊ သြစတေးလျက လာလိုက်နဲ့၊ ထိုင်းကလည်းလာပါတယ်။ ဥပမာ- ရန်ကုန်ကို စင်္ကာပူကလာတဲ့ အဖွဲ့ကို နေပြည်တော်ကို လာစေချင်ပါတယ်၊ မန္တလေးကို သြစတေးလျအဖွဲ့ လာတယ်ဆိုရင်လည်း ဒီကို နည်းနည်းလေး လာကြည့်စေချင်ပါတယ်။ အဲဒါလေးကိုလည်း ဆရာတို့ ဝိုင်းဝန်းစဉ်းစားပြီး တော့ လုပ်ပေးပါ။
- နောက်တစ်ချက်က MSc.(Cardiology) တွေလည်း ပိုဝင်စားပြီး တတ်အောင် Final part II မှာ စာသင်ကတည်းက ဆရာတို့ cardiologist တွေက နည်းနည်းလေး stimulate လုပ်ပေးပါ။ field

of cardiology ကို ပိုမိုစိတ်ဝင်စားအောင် ပြန်ပြီးဆွေးနွေးပေးပါ။ ပြီးတော့ cardiology မှာ ပိုပြီးတော့လည်း သင်တန်းသားများ ပိုခေါ်နိုင်အောင် ဆရာတို့လုပ်ပေးပါ။ ဥပမာ- အရင်တုန်းက (၅)ယောက်တက်ရင် ခု(၇)ယောက်၊ (၁၀)ယောက်တက်ရင် ခု(၁၅)ယောက်၊ ကျွန်တော်တို့ခေတ်က ဆိုရင် မလွယ်ပါဘူး။ ကျွန်တော်တို့ခေတ် MSc.(Medicine) ကို တစ်နှစ်ကို (၂)ယောက်ပဲ ခေါ်ပါတယ်။ Pediatrics ဘာသာတွေကို (၁)ယောက်၊ (၂)ယောက်၊ (၃)ယောက် အဲဒီလိုခေါ်ပါတယ်၊ ဘယ်လိုမှ မတိုးနိုင်ပါဘူး။ အခု ဒီခေတ်မှာတော့ အများကြီးခေါ်တာတွေ့တဲ့အတွက် တော်တော်ကောင်းပါတယ်၊ Cardiac များများလာလေ cardiology ကို ပိုတက်လေကောင်းလေ ပါပဲ။

- နောက်တစ်ချက်က ဒီဆေးရုံမှာ training room ကျွန်တော်မတွေ့သေးပါဘူး၊ training room ကို သေသေချာချာလုပ်ပေးပါ။ Training room ဆိုတာ ဝင်လိုက်တာနဲ့ စာသင်ချင်စိတ် higher learning ဖြစ်အောင်လုပ်ပေးပါ။ Training room မှာလိုတာတွေ အကုန်ပေးလို့ရပါတယ်၊ ပိုက်ဆံရှိပါတယ်၊ supporting equipment ကအစ၊ overhead projector ကအစ အကုန်ပေးလို့ရပါတယ်။
- မန္တလေးဆေးရုံကြီးမှာတော့ training room ကို Sea Lion က လုပ်ပေးတာ အလွန်ကောင်းပါတယ်။ ဒီမှာလည်း လာလုပ်ပေးစေချင်ပါတယ်၊ training အတွက်ကို (၁)မီလီယံဒေါ်လာ ထည့်ထားပါတယ်။ အဲဒါကို ဆက်လက်ပြီးတော့ အမြဲတမ်းအတွင်းဝန် ဆောင်ရွက်ပေးပါ။ မန္တလေးဆေးရုံကြီးလောက် မကြီးရင်တောင်မှ ဒီမှာအဆင်ပြေအောင်လုပ်ပေးဖို့ လိုပါတယ်။
- Training ဆိုတာ cardiac တင်မကပါဘူး၊ ရှိသမျှ nephrology က လည်းလာမယ်၊ hematology ကလည်းလာမယ်၊ ဝင်တာနဲ့ it must be very condusive သိချင်၊ တတ်ချင်ပြီး training room မှာ air con ကအစ၊ ခုံတွေကအစ အကုန်လုံးကျွန်တော်တို့ လုပ်ပေးပါ။ အခန်းမရှိသေးရင်လည်း အခန်းရှာပါ။ အခု ၂၀၁၈-၂၀၁၉ ဘတ်ဂျက်မှာ ကျွန်တော်တို့ လုပ်ပေးပါမယ်၊ ဒီဆေးရုံမှာ အခန်းနည်းနည်းကြီးတဲ့အခန်းကို လုပ်ဖို့လိုပါတယ်။ ဒီအခန်းလေးက နည်းနည်းကျဉ်းပါတယ်၊ staff တွေနဲ့ တွေ့ဆုံတာတွေရှိမယ်၊ talk တွေရှိမယ်၊ အနီးအနားက ဆရာဝန်တွေလာမယ်၊ အဲဒါကြောင့် နည်းနည်းအခန်းကြီးကြီးကို စဉ်းစားပေးပါ။

- ဒီ Cath Lab စက်ကြီးက ကျွန်တော်သိရသလောက် ကျပ်သန်းပေါင်း(၁,၄၄၀) တန်ဖိုးရှိတယ်လို့ ပြောပါတယ်။ ဒီဆေးရုံကြီးကို ရန်ကုန်၊ မန္တလေးဆေးရုံကြီးတွေနဲ့ တန်းတူဖြစ်ဖို့အတွက် ဆေးရုံ မှာဘာဖြစ်ဖြစ် လုပ်မယ့်ကိစ္စကို long-term perspective နဲ့ စဉ်းစားပြီးလုပ်ပေးပါ။
- နောက်တစ်ချက်က ဒီဆေးရုံကြီးရဲ့လိုအပ်ချက်ကတော့ ပထမဦးစားပေးအနေနဲ့ ပေးထားပါ တယ်၊ ဆေးကအစ သေချာလုပ်ပေးပါ။ နောက်တစ်ချက်က ဒါတင်မကပါဘူး ဒီဆေးရုံမှာရှိတဲ့ radio imaging ရယ် diagnostic ရယ်၊ နောက်ပြီး physiotherapy department ကိုလည်း ဒီထက်ပိုကောင်းအောင် လုပ်စေချင်ပါတယ်။ Physiotherapy department ကိုလည်း equipment တွေကအစ ဘာလိုလဲဆိုတာ အဲဒါလေးကို တင်ပြပေးပါ။ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူး ချုပ်(ဝယ်ယူရေး)တို့နှင့်ညှိပြီး ဒီနှစ်ဘတ်ဂျက်မှာ ဝယ်တော့မှာ ဆရာတို့ သေချာပေးပါ။ Diagnosis တွေကိုလည်း ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်(ဓါတ်ခွဲ)တို့နဲ့ တိုင်ပင်ပြီး ဘာလုပ်လို့ ရမလဲ၊ အဲဒါကအစ radio imaging မှာလည်း ဒါထက်ကောင်းအောင် ဘယ်လိုလုပ်မလဲ၊ အဲဒါကို သေချာလုပ်ဖို့စဉ်းစားပေးပါ။ ကျွန်တော်တို့ အကုန်လုပ်ပေးပါမယ်။
- ဆိုလိုတာက ဒီဆေးရုံကြီးကို self-efficient, self-contained ဖြစ်စေချင်ပါတယ်၊ ရန်ကုန် ဆေးရုံကြီးတို့လို တတ်နိုင်သလောက် လုပ်ရမှာပါ။
- နောက်တစ်ချက်က HRH ကို လူအင်အားဖြည့်မယ်ဆိုရင် အဓိကက ဝန်ထမ်းအိမ်ရာပါ။ ဝန်ထမ်း အိမ်ရာကိုလည်း ကျွန်တော်တို့ သေချာလုပ်နေပါတယ်။ ဒီနှစ်မှာလည်း ဝန်ထမ်းအိမ်ရာကို အများကြီးဆောက်ဖို့ရှိပါတယ်၊ နေရာ အိမ်မရှိဘဲနဲ့ လာလုပ်ဖို့ဆိုတာကတော့ မဖြစ်နိုင်တဲ့ အတွက် ဝန်ထမ်းအိမ်ရာအတွက် အဓိကဦးစားပေးအနေနဲ့ လုပ်ပေးပါမယ်။
- အဲဒီတော့ ဒီနှလုံးသွေးကြောပိုက်ထည့် စမ်းသပ်ကုသခန်းကို ဒီနေ့ဖွင့်တယ်ဆိုတဲ့ သတင်း ကြားလို့ရှိရင် ရောဂါမဖြစ်ရင်တောင်မှ ငါတို့ဖြစ်ရင် ကုလို့ရပြီဆိုတဲ့ဟာ စိတ်ချမ်းသာမှုက နေပြည်တော်နှင့် နေပြည်တော်တစ်ခွင်မှာရှိတဲ့လူတွေက စိတ်ချမ်းသာမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဒါဟာ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနရဲ့ အရေးကြီးတဲ့ ဆောင်ရွက်ချက်တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။
- ဒါပေမယ့် အဓိကက ဒီစမ်းသပ်ကုသခန်းကို မသုံးရလေကောင်းလေပါပဲ။ ဒီအခန်းကို သုံးရတယ် ဆိုတာ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးရဲ့လုပ်ဆောင်မှု ညံ့လို့သာလျှင် ဒီအခန်းကို ပိုသုံးရပါမယ်။ ပြည်သူ့ ကျန်းမာရေးရဲ့လုပ်ဆောင်မှု ညံ့တယ်ဆိုတာ ဘာလဲဆိုရင် ကျွန်တော်တို့မှာ အားကစားလည်း

ပါတဲ့အတွက် exercise is medicine ဖြစ်တဲ့အတွက် နေပြည်တော်တစ်ခွင် အပါအဝင် တစ်ပြည်လုံးကလူတွေ exercise ကို ပိုလုပ်ဖို့ ကျွန်တော်တို့ လုပ်နေပါတယ်။

- နောက်တစ်ခုက အားကစားနှင့်ကာယပညာဦးစီးဌာနကို စက်ဘီးအစီး(၅၀) ဝယ်ခိုင်းထားပါတယ်။ ကြိုက်တဲ့လူ လာစီးလို့ရအောင် ဒီဝင်းထဲမှာ လုပ်ထားပါတယ်။ နောက်တစ်ခုက စဉ်းစားထားတာက နေပြည်တော်မှာ very big gym တစ်ခုလုပ်ပါမယ်။ အားကစားနှင့်ကာယပညာဦးစီးဌာနကို (၂၅.၅)ဘီလီယံကျပ် ကျန်းမာရေးဖက်မှ ထပ်ဖြည့်ပေးထားပါတယ်။ အဲဒီ gym ကြီးမှာ နေပြည်တော်မှာရှိတဲ့ ဝန်ထမ်းတွေ၊ အနီးအနားကလူတွေ လာကစားအောင် ကျွန်တော်တို့လုပ်ပါမယ်။ အခုလောလောဆယ်ရှိတာတွေကိုလည်း လူတွေသိအောင် ကြေငြာပါမယ်၊ အားကစားမှာ လုပ်ပေးထားတာတွေ အများကြီးရှိပါတယ်။
- နေပြည်တော်မှာရှိတဲ့ Sports Complex ဟာ ဝန်ထမ်းများအားလုံး၊ ပြည်သူများအားလုံးဟာ ဘယ်ဟာတွေမှာ၊ ဘယ်အချိန်မှာ အခမဲ့လာကစားလို့ရတယ်ဆိုတာကို ကြေငြာရပါမယ်။ ဝန်ကြီးဌာနအကုန်လုံး စာပို့ပါမယ်၊ မဟုတ်ရင် တော်ရုံတန်ရုံလူတွေက မဝင်ရဲပါဘူး၊ သုဝဏ္ဏအားကစားရုံဆိုရင် မလာရဲကြဘူးလေ။ အဲဒါကြောင့် "မည်သူမဆို အခမဲ့လာရောက်ကစားနိုင်သည်" လို့ စာကပ်ခိုင်းထားပါတယ်။ အလားတူစွာပဲ နေပြည်တော်မှာ လုပ်မယ်ဆိုရင် လူတွေက exercise လုပ်မယ်ဆိုလို့ရှိရင် ဒီစမ်းသပ်ကုသခန်းကလူတွေက အလုပ်တောင်မရှိဘဲ ဖြစ်သွားနိုင်တယ်။
- နောက်တစ်ချက်က နေပြည်တော်မှာ နေပြည်တော်ကောင်စီ ကျန်းမာရေးဦးစီးဌာနမှူးနှင့် ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်(ပြည်သူ့ကျန်းမာ)တို့ ပေါင်းပြီးတော့ big project လုပ်ချင်ပါတယ်။ ဆေးလိပ်မသောက်တာတို့၊ ကျန်းမာရေးပေါ့ဆမှုမရှိတာတို့၊ အဓိကက အစားအသောက်နှင့် ဒုက္ခရောက်ကြတာပါ။ လူမှာ ရောဂါဝင်တဲ့နေရာ (၃)ခုရှိပါတယ်၊ နှာခေါင်းရယ်၊ ပါးစပ်ရယ်၊ အရေပြားရယ်က ရောဂါတွေဖြစ်ပါတယ်။ ဒီ (၃)ခုက most dangerous က ပါးစပ်ပါ။ အစားကြောင့် ဒုက္ခရောက်ကြတာပါ။ ဘယ်ရောဂါမဆို အစားကြောင့်ပဲ၊ liver ကြည့်မလား၊ kidney ကြည့်မလား၊ ကင်ဆာကြည့်မလား၊ food is the main thing ကျွန်တော် မနေ့ကလည်း ပြောပါတယ်။
- အစားအသောက်ကို ဘာတွေစားရမယ်၊ ဘာတွေမစားရဘူးလဲ which are healthy food, which are wholesome food ဆိုတာကို FDA က အကုန်ဒါတွေလုပ်နေပါတယ်။ ဒါကို special

project အနေနဲ့လုပ်ပေးပါ။ နေပြည်တော်ကောင်စီကျန်းမာရေးဦးစီးဌာနမှူးနှင့် ဒုတိယ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်(ပြည်သူ့ကျန်းမာ)တို့က နေပြည်တော်တစ်ခွင်မှာ ဘက်စုံကျန်းမာဖွံ့ဖြိုး ရေးကို ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး perspective ကနေ ဘယ်လိုလုပ်မလဲဆိုတာ project လုပ်ပေးပါ။

- ကျွန်တော့်အနေနဲ့ကတော့ ဒီမှာ ဒီလိုဘတ်ဂျက်ချပေးတဲ့ အစိုးရကိုလည်း ကျေးဇူးတင်ပါတယ်။ ပြည်သူ့လွှတ်တော်ငွေကြေး ပူးပေါင်းမှုကော်မတီကလည်း သိပ်မဖြတ်ပါဘူး။ ဒီလိုဟာမျိုးကို လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များက သိသွားလို့ရှိရင် နောက်နှစ်မှာ ပိုတောင်မဖြတ်တော့ပါဘူး။ သူတို့ကျန်းမာရေးဘတ်ဂျက်ကို ဖြတ်ရင် သူတို့ရဲ့အသက်ကို ကယ်လို့မရတော့ဘူး။ တကယ်လို့ ရောဂါဖြစ်လို့ ရန်ကုန်ကိုသွားရမယ်ဆိုရင် အချိန်တွေထပ်ပေးရပါမယ်။ အဲဒီတော့ ဘတ်ဂျက် တွေကို သိပ်မဖြတ်စေချင်ပါဘူး။
- အဓိကကတော့ ဒီစမ်းသပ်ကုသခန်းကို သိပ်မသုံးရအောင် ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ ပြည်သူ့ ကျန်းမာရေးလုပ်ငန်းတွေကို ပိုမြှင့်ပါမယ်။ ပြည်သူများရဲ့ ကျန်းမာရေးစာတတ်မြောက်မှုကို in-terms of food, in-terms of risk factors နဲ့ပတ်သက်ပြီး ပိုမိုပြီး ကောင်းအောင်လုပ်ပါမယ်။ exercise ကို ပိုလုပ်ပါမယ်။
- နောက်တစ်ခုက TOT training တွေ မန္တလေးမှာလည်း လုပ်ပါတယ်။ ဆရာတို့လုပ်တဲ့ Power Point တွေကို အကုန်လုံးကိုလည်း ဆရာဝန်တွေကိုပေးမယ်။ ဆရာဝန်တွေကို ဒီလကစပြီး tablet ဖုန်းတွေပေးပါမယ်။ SMO, TMO အကုန်လုံးကို လာမည့်နှစ်မှာ tablet ဖုန်းတွေပေး ပါမယ်။ နောက်မှတစ်ဖြည်းဖြည်း ခုတင် (၁၅၀) ထပ်ထပ်ပေးသွားမယ်။ Public health ကတော့ (၁၂,၀၀၀) စပေးမယ်။ နှစ်ကုန်ရင် (၁၄,၀၀၀) ထပ်ပေးပါမယ်။ ဆရာဝန်တွေ စပေးပြီ၊ ပေးတဲ့ အခါမှာ အဲဒါတွေကို ထည့်နေပါပြီ။ CME, CPD တွေကို အင်တာနက်ကပဲ ကြည့်ရအောင် လုပ်ထားပါတယ်။
- Cardiac က တခြားရောဂါနဲ့မတူပါဘူး၊ တစ်မိနစ်နောက်ကျရင် တစ်မိနစ်ခံရပါတယ်။ ကျွန်တော်ဆိုရင် physician တွေကို နေပြည်တော်ကို မခေါ်ချင်ပါဘူး၊ ဖြစ်နိုင်ရင် ရန်ကုန်မှာပဲ တွေ့ပါတယ်။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ သူတို့ နေပြည်တော်လာတဲ့အချိန်မှာ လူနာတစ်ခုခုဖြစ်သွား နိုင်ပါတယ်။ TOT ကိုလည်း tablet ဖုန်းတွေမှာထည့်တဲ့အပြင် စာအုပ်ကိုလည်း သေချာထုတ် စေချင်ပါတယ်။ (၂)ခုပေါင်းပြီး စာအုပ်ထုတ်ပြီး မြို့နယ်ဆရာဝန်တွေ၊ တိုက်နယ်ဆရာဝန်တွေ အကုန်လုံးကို ပေးစေချင်ပါတယ်။

- နောက်တစ်ချက်က ကျွန်တော့်အနေနဲ့ကတော့ ကျွန်တော်အမြဲပြောပါတယ်၊ ကျွန်တော်တို့က အင်တာနက်ကိုပဲသုံးရတော့မယ်။ Training လာပေးတာကို စောင့်နေလို့မရပါဘူး၊ အင်တာနက် learning ကို ပိုပြီးလုပ်ကြပါ။ Cardiac တင်မကပါဘူး၊ ကျန်တဲ့ဌာနမှာလည်း အင်တာနက် learning ကို ပိုလုပ်ပါ။
- ဆရာတို့ TED talks ကိုလည်းကြည့်ကြပါ။ TED talks မှာ မည်သည့် subject ၊ မည်သည့် ဘာသာမဆို နားထောင်လို့ရပါတယ်။ နားထောင်ခြင်းအားဖြင့် အင်္ဂလိပ်စာတိုးတက်စေပါတယ်။ Technical knowledge တစ်ခုမဟုတ်တစ်ခု၊ လက္ခဏာကအစ၊ ဘာသာရပ်ကအစ TED talks အကုန်ကို သိမ်းထားပြီးကြည့်ပါ။ online နဲ့ကြည့်စရာမလိုဘဲ offline နဲ့အကုန် ကြည့်လို့ရပါတယ်။ ပထမတစ်ကြိမ် အင်တာနက်လိုင်းဖွင့်ပြီး ကိုယ့်ရဲ့ဖုန်းတွေမှာ save လုပ်ထားပြီး အကုန် ကြည့်လို့ရပါတယ်၊ အလွန်ကောင်းပါတယ်။ အဲဒါလည်း ကိုယ်အားရင်အားသလို ဆရာတို့ကို ကြည့်စေချင်ပါတယ်။ အဲဒီတော့ ထပ်ပြီး emphasize လုပ်ချင်တာကတော့ e-learning ကို ပိုလုပ်ကြပါ။ Training room တွေ ဘာတွေကိုတော့ သေချာလုပ်ပေးပါ။
- နိဂုံးချုပ်အနေနဲ့ ကျွန်တော်ပြောချင်တာကတော့ ဒီကိစ္စကို အားလုံးဖြစ်မြောက်အောင်မြင်အောင် စည်းစည်းလုံးလုံးနဲ့ လုပ်ပေးတဲ့ ဆေးရုံအုပ်ကြီးတွေ၊ ဆရာဝန်ကြီးတွေ၊ cardiologist တွေ၊ ဒီဆေးရုံကဝန်ထမ်းတွေ၊ ဒီစက်ကိုတပ်ဆင်ပေးတဲ့ ကုမ္ပဏီက ဝန်ထမ်းတွေအားလုံးကို အထူးကျေးဇူးတင်ပါတယ်။ အဲဒီတော့ ဒီဆေးရုံကြီးကို ပိုကောင်းအောင် efficiency တက်ဖို့ စဉ်းစားပေးပါ။ လူနာများစိတ်ချမ်းသာအောင် ဘယ်လိုလုပ်ရမလဲဆိုတာ စဉ်းစားပေးပါ။ clinical မှာ logistical issues တွေကို ပိုမိုချောမွေ့အဆင်ပြေအောင် စဉ်းစားပေးပါ။ Red tape ကို တတ်နိုင်သမျှ ဖြတ်ပါ။ လူနာဆောင်များကိုလည်း စည်းကမ်းပိုရှိအောင် လေးလေးစားစားဖြင့် လုပ်ပေးပါ။ လူနာစောင့် နားနေဆောင်တွေကို လုပ်နေပါပြီ၊ လူနာစောင့်တဲ့အချိန်မှာ စည်းကမ်းကအစ၊ health talk ကအစ ပေးဖို့ပြောထားပါတယ်။
- အဲဒီအချိန်မှာ လူနာဟာ ဒီအချိန်မှာ လက်ခံနာယူ (receptive) ဖြစ်တဲ့သဘောပါ။ လူတစ်ယောက်မှာ receptive ဖြစ်တယ်ဆိုတာ ရောဂါဖြစ်နေတဲ့အချိန်မှာ ပြောသမျှနားထောင်ပါတယ်။ နေကောင်းနေတဲ့ သူကိုသွားပြီး exercise လုပ်၊ ဘာမစားရ၊ ဘာမလုပ်ရဆိုရင် ဂရုမစိုက်ပါဘူး၊ ရောဂါဖြစ်နေတဲ့အချိန်မှာမှ လက်ခံပါတယ်။ များသောအားဖြင့် လူနာစောင့်တွေကလည်း အဲဒီအချိန်မှာ သူတို့ခေါင်းထဲကို သွင်းပေးလိုက်လို့ရှိရင် ကြာကြာခံပြီး သူတို့မှတ်ထားပါမယ်။ နောက်ပြီး ဒီဆေးရုံကြီးမှာ ဆေးနှင့်ဆေးပစ္စည်း မပြတ်လပ်အောင်လည်း monitoring

လုပ်ပေးပါ။ ဆေးကုသမှု မပြတ်လပ်အောင်လုပ်ပေးပါ။ လူနာ registration ကို လုပ်ဖို့အတွက် ကွန်ပျူတာတစ်လုံးစီပေးဖို့ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်(စီမံ/ဘဏ္ဍာ)ကို ပြောထားပါတယ်။ အချို့ဆေးရုံတွေမှာ စပေးနေပါပြီ။

- နောက်ပိုင်း registration လုပ်လို့ရှိရင် စာအုပ်နဲ့မရေးတော့ပါဘူး။ ကွန်ပျူတာနဲ့ ရိုက်ထည့်တော့ ပါမယ်။ အလားတူစွာပဲ ကျွန်တော် ရန်ကုန်ဆေးရုံကြီးကို surprise ရှောင်တခင်သွားကြည့်တဲ့ အခါ သူနာပြုဆရာမကြီးတွေက စာအုပ်ကြီးမှာကိုင်ပြီး ရေးနေရပါတယ်။ နောက်ပိုင်းကျရင် သူနာပြုဆရာမကြီးတွေက ရေးစရာမလိုတော့ပါဘူး။ ဒါကို စမ်းသပ်လုပ်ဆောင်နေပါပြီ။ Tablet မှာဖြည့်မယ်၊ အောင်အောင်မြင်မြင်လုပ်လို့ အဆင်ပြေတယ်ဆိုရင် တစ်ပြည်လုံးအတိုင်းအတာ အနေနဲ့လုပ်ပါမယ်။ အဲဒီတော့ ဆရာမတွေအနေနဲ့ register စာအုပ်ကြီးကို ကိုင်စရာမလိုတော့ ပါဘူး။
- နောက်တစ်ခုက in-house training တွေ တတ်နိုင်သလောက်လုပ်ပေးပါ။ Patient registration ကအစ၊ သန့်ရှင်းမှုကအစ အကုန်လုံးလုပ်နေပါတယ်။ အဲဒီတော့ ဒါတွေအကုန်လုံးလုပ်တဲ့ အခါမှာ ပြန်ခြုံငုံသုံးသပ်မယ်ဆိုရင် clinical domain ရှိတယ်၊ administration and management domain ရှိတယ်၊ logistical domain ရှိတယ်။ အဲဒါတွေ အကုန်လုံးကို out-of-the-box thinking, innovative thinking နဲ့ စဉ်းစားပါ။ ဒီဆေးရုံကြီးကိုပိုင်တာ ဆေးရုံအုပ်ကြီး၊ ဒု-ဆေးရုံအုပ်၊ လက်ထောက်ဆေးရုံအုပ်များပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ကိုယ့်ရဲ့ဆေးရုံကို ကိုယ့်ပုံစံအတိုင်း ဘယ်လိုအဆင်ပြေအောင်လုပ်မလဲ။ ဆေးရုံမှာလုပ်တဲ့ လူမှန်သမျှအားလုံးသည် မိမိ၏ အမေ၊ အစ်ကို၊ အစ်မ၊ တူသားတွေဖြစ်တဲ့အတွက် အားလုံးစည်းစည်းလုံးလုံးနဲ့ ဝိုင်းဝန်းလုပ်ကြပါလို့ ပြောကြားရင်းနဲ့ နိဂုံးချုပ်အပ်ပါတယ်။

ဖွင့်ပွဲအခမ်းအနားသို့ တက်ရောက်သူများစာရင်း -

- ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊ အမြဲတမ်းအတွင်းဝန်၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်နှင့် ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်များ
- ရန်ကုန်၊ မန္တလေးနှင့် နေပြည်တော်ပြည်ထောင်စုနယ်မြေတို့မှ ဆေးရုံအုပ်ကြီးများ
- နေပြည်တော်ပြည်သူ့ဆေးရုံကြီး၊ ရန်ကုန်ပြည်သူ့ဆေးရုံကြီး၊ မန္တလေးပြည်သူ့ဆေးရုံကြီးနှင့် မြောက်ဥက္ကလာပအထွေထွေရောဂါကုဆေးရုံကြီးတို့မှ ပါမောက္ခ/ဌာနမှူးများ၊ နှလုံးရောဂါအထူးကုဆရာဝန်ကြီးများ၊ အထူးကုဆရာဝန်ကြီးများ၊ ဆရာဝန်များနှင့် သူနာပြုများ
- ဖိတ်ကြားထားသူများ

(ဤမိန့်ခွန်းသည် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး၏ လက်ရေးမူမှ ပြန်လည်ရိုက်နှိပ်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။)